

Додаток до МЕМУ №5-2006

Уповільнення економічного зростання в 2005 році: про що говорить статистика

За переглянутими даними, розповсюдженими Держкомстатом у квітні, в 2005 році реальне зростання ВВП уповільнилось до 2,6%, демонструючи найнижчі темпи зростання в Україні з початку економічного відновлення у 2000 році. Хоча зростання кінцевого споживання сімей досягло історичного максимуму на рівні 16,6%, воно не змогло повністю компенсувати негативні зміни в зовнішньому попиті. Крім того, зростання інвестицій в 2005 році фактично зупинилось.

Повільне реальне зростання ВВП здебільшого пояснюється різким скороченням реального експорту, який був рушійною силою економічного зростання України в 2000-2004 роках. Після декількох років стійкого зростання в 2005 реальний експорт товарів та послуг впав на 11,2% внаслідок скорочення торгівлі товарами. Найсуттєвішим є падіння експорту трьох товарних категорій, а саме - енергетичних ресурсів, машин та устаткування і металів.

Скорочення експорту металу було найболючішим, оскільки метал складає приблизно третину загального експорту. Зменшення експорту пов'язано з двома ключовими чинниками. По-перше, це падіння світових цін на метал. По-друге, один з ключових споживачів українського металу - Китай - значно розширив власне виробництво. В результаті Китай не лише скоротив попит метал з України, але і почав конкурувати з Україною за інші ринки.

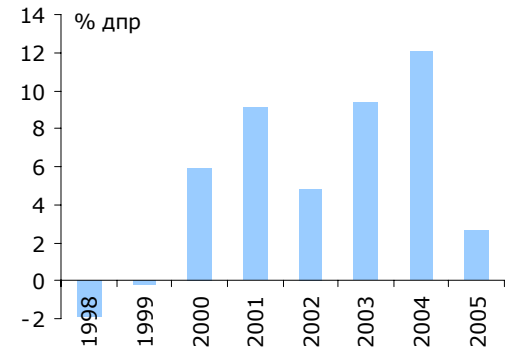
2005 рік також став першим роком від'ємного валового нагромадження основного капіталу, починаючи з 1996 року. Реальне валове нагромадження основного капіталу зменшилось на 0,3% в 2005 році, тоді як протягом попередніх п'яти років його середньорічний темп приросту перевищував 10%. Інвестиції в основний капітал - ключова складова валового нагромадження основного капіталу - збільшились на дуже скромні 1,9% порівняно з зростанням на рівні 28,0% в 2004 році. Крім статистичного ефекту бази, різке уповільнення інвестиційної діяльності в 2005 році пов'язано з декількома групами чинників.

Так, мало місце скасування окремих рішень попередніх урядів. Найбільшим ударом став перегляд попередніх рішень щодо приватизації, що створило невизначеність щодо права власності в країні. Крім того, раптові зміни у податковому законодавстві, зокрема скасування спеціальних економічних зон, стали негативним шоком для інвесторів. 2005 рік був також періодом "між виборами", коли значна кількість інвестиційних рішень була відкладена до того моменту, коли знизиться рівень політичної невизначеності.

Крім того, експансіоністські соціальна політика та політика заробітної плати призвели до зміни розподілу доданої вартості в економіці. Так, в 2005 році частка оплати праці найманих працівників у ВВП склала 47,0%, що на 1,4 відсоткових пункти вище показника 2004 року, тоді як частка чистих податків збільшилася на 3,3 відсоткові пункти - до 13,5%. Ці зміни відбулись за рахунок зміни частки сукупного прибутку та змішаного доходу, яка впала на ті ж самі 4,7 відсоткових пунктів до 39,5%. Зниження частки прибутку означає зменшення здатності підприємств здійснювати інвестиції з власного капіталу, який сьогодні залишається ключовим джерелом інвестицій в країні.

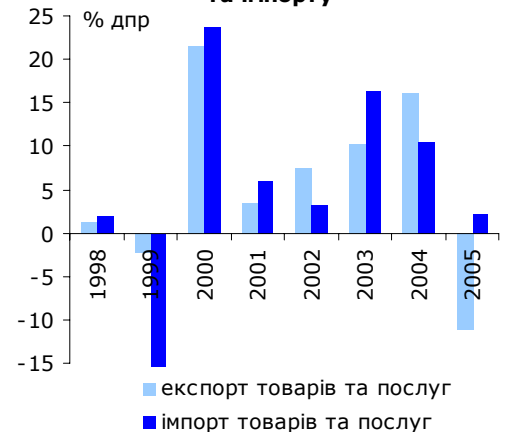
Додатній показник зростання ВВП був забезпечений стабільним розвитком приватного споживання. Іншими словами, економічне зростання в Україні використовувалося, щоб компенсувати довготривалий спад добробуту домогосподарств. У 2005 році збільшення споживання домогосподарств було переважно пов'язано зі збільшенням попиту на непродовольчі товари та послуги, зокрема послуги зв'язку, відпочинку і охорони здоров'я. Підвищення доходів плюс швидкий розвиток мікrokредитування

Зростання реального ВВП

Джерело: Держкомстат

Зростання реального експорту та імпорту

Джерело: Держкомстат

Реальне зростання споживання та нагромадження капіталу

Джерело: Держкомстат

Автор:
Вероніка Мовчан
Інститут економічних досліджень та
політичних консультацій

споживання створили фінансовий фундамент для розширення споживання.

Уповільнення ВВП в 2005 році ще більше підкреслило дві проблеми економічного розвитку України. По-перше, мова йде про низьку диверсифікацію експорту, що робить країну надзвичайно вразливою до зовнішніх шоків на окремих ринках. По-друге, - це випереджаюче зростання приватного споживання за рахунок інвестицій. Якщо ці дві проблеми не будуть вирішені, стабільного зростання в Україні очікувати не можна.

Квартальні тенденції

Національні рахунки**		III 03	IV 03	I 04	II 04	III 04	IV 04	I 05	II 05	III 05	IV 05
ВВП	млрд. грн.	75,6	77,1	64,7	79,0	100,5	100,6	84,3	97,5	119,4	123,6
Реальний ВВП	% дпр	6,8	12,1	12,7	13,7	14,0	8,5	4,9	3,4	1,4	1,7
Споживання домогосподарств (реальне)	% дпр	11,2	13,6	14,6	16,8	13,1	16,2	14,3	17,7	17,0	17,1
Споживання сектору держ. управління (реальне)	% дпр	19,2	9,0	3,3	1,0	5,0	10,1	6,1	0,0	1,0	4,0
Валове нагромадж. осн. капіталу (реальний)	% дпр	24,3	9,0	18,4	6,5	4,6	12,9	-2,3	-0,5	0,2	0,3
Експорт тов/посл (реальний)	% дпр	9,8	11,6	18,1	19,9	10,5	8,6	-0,6	-14,0	-12,7	-15,5
Імпорт тов/посл (реальний)	% дпр	17,4	17,7	13,8	7,3	6,7	7,8	2,8	3,2	3,9	-0,9
Сільське госп., мислив., ліс. госп. (реальна)*	% дпр	-22,5	6,7	-4,4	0,9	35,7	9,9	5,8	8,3	2,6	-7,4
Обробна пром. (реальна)*	% дпр	23,0	20,1	23,9	16,3	12,5	9,4	7,0	1,8	-1,1	2,0
Будівництво (реальна)*	% дпр	30,9	16,9	29,9	30,6	16,4	3,9	-8,4	-11,3	-8,5	-7,5
Торгівля, ремонт (реальна)*	% дпр	22,6	29,6	23,6	35,0	2,7	13,7	-2,1	-10,7	-11,7	-11,9
Транспорт (реальна)*	% дпр	15,9	11,7	10,1	8,0	12,3	10,5	6,6	5,7	2,8	7,8
Платіжний баланс											
Сальдо рахунку поточних операцій	млрд. дол. США	0,7	0,4	1,4	2,3	2,1	1,1	1,6	0,6	0,4	-0,1
Сальдо рахунку поточних операцій	% від ВВП	5,0	3,0	11,1	15,7	10,9	5,7	10,1	6,3	4,5	3,0
Баланс товарів	млн. дол. США	-155	-381	933	1552	774	482	1020	-236	-1131	-788
Баланс послуг	млн. дол. США	362	409	133	198	749	157	188	392	1035	191
Поточні трансферти	млн. дол. США	574	584	475	758	720	623	626	694	745	780
Прямі іноземні інвестиції	млн. дол. США	390	329	333	614	420	344	247	365	477	6474
Портфельні інвестиції	млн. дол. США	-444	-293	449	149	1313	156	397	923	90	1347
Валові золотовалютні резерви	млрд. дол. США	6,7	6,9	7,9	9,6	12,1	9,5	12,0	13,1	14,3	19,4
Бюджет											
Доходи зведеного бюджету	% від ВВП	30,1	28,6	27,2	26,9	26,3	25,9	32,1	32,1	31,5	31,6
Податок на доходи фіз. осіб	% від ВВП	5,3	5,1	4,4	4,1	3,8	3,8	4,3	4,4	3,9	4,1
Податок на прибуток підприємств	% від ВВП	4,8	5,0	3,9	4,0	4,1	6,1	4,8	5,9	5,3	5,5
Податок на додану вартість	% від ВВП	5,8	4,8	6,2	5,7	5,1	4,1	8,6	9,2	7,9	7,9
Акцизні збори	% від ВВП	2,1	2,0	2,1	2,1	2,0	1,8	2,0	2,0	2,0	1,9
Видатки зведеного бюджету	% від ВВП	27,9	28,8	25,3	26,5	26,8	35,2	28,3	36,4	28,1	33,3
Поточні видатки	% від ВВП	24,2	24,3	22,4	22,7	21,7	27,2	26,5	33,6	24,0	28,9
Капітальні видатки	% від ВВП	3,7	4,4	2,9	3,8	5,1	8,0	1,8	2,7	4,1	4,23
Дефіцит зведеного бюджету	% від ВВП	2,2	-0,2	1,9	0,4	-0,5	-9,3	3,7	1,0	-5,0	-1,8
Надходження від приватизації	% від ВВП	1,0	0,8	1,5	3,7	3,5	1,0	0,2	0,6	0,6	4,9
Ринок праці											
Середня зарплата (реальна)	% дпр	19,9	14,9	23,0	17,8	13,2	15,3	15,0	19,0	19,6	26,4
Доходи домогосподарств (реальні)	% дпр	9,96	8,66	15,7	13,0	9,9	16,5	24,0	28,0	19,4	18,9
Рівень безробіття (за методологією МОП)	%	9,2	9,0	9,3	8,3	8,1	8,7	8,7	7,0	5,2	7,8
Банківський сектор											
Грошовий агрегат М0	% дпр	30,5	25,3	29,1	25,6	37,1	27,9	28,2	39,1	31,1	42,2
Грошовий агрегат М2	% дпр	49,9	47,6	45,4	44,8	51,5	32,3	38,9	37,4	31,3	53,9
Вклади населення в нац. валюті	% дпр	65,0	66,1	69,4	67,3	67,9	26,2	28,3	31,6	30,4	90,8
Вклади населення в ін. валюті	% дпр	70,4	77,5	67,0	61,7	55,2	54,3	51,8	45,4	46,4	59,1
Кредити комерційних банків в нац. валюті	% дпр	73,0	61,7	56,8	52,1	44,3	29,4	28,3	32,6	43,4	58,7
Кредити комерційних банків в іноз. валюті	% дпр	57,7	60,9	63,6	56,2	43,5	32,2	33,1	36,8	47,1	66,3
Довгострокові кредити комерційних банків	% дпр	164,0	157,9	141,7	102,7	82,7	57,1	49,5	53,0	70,1	84,6
Довгострокові кредити комерційних банків	% від загальн.	40,1	45,0	47,4	49,3	50,9	54,2	54,4	56,1	59,7	61,8
Середня процентна ставка за кредитами в нац. валюті	% річних	17,2	17,7	17,2	16,6	17,0	17,6	17,0	15,4	15,4	16,4
Середня процентна ставка за кредитами в іноз. валюті	% річних	11,7	10,9	12,2	12,1	12,6	12,2	12,1	11,0	11,3	11,7

Джерела: Національний банк України, Державний комітет статистики, Державне казначейство, Міністерство фінансів, розрахунки ІЕД

* зміна доданої вартості

** попередні дані

щ.р. щороку

Примітки:

дпр до попереднього року